

активів українських банків, які сягають 299,3 млрд грн. Проте необхідно усвідомлювати, що два роки – замало для об'єктивної оцінки роботи третього рівня. На Заході недержавні пенсії перетворилися на доволі масовий додатковий вид соціальних гарантій. У розвинених країнах кошти НПФ відіграють важливу роль на ринку капіталів і є чи не найпотужнішими інституційними інвесторами. В Україні нерозвиненість системи НПФ позбавляє вітчизняну економіку потужного фінансового ресурсу. Пенсійні гроші належать до довгострокового інвестування, їх не випадково ще називають "довгими грошима". Побожовання втратити відкладені гроші, традиційно обережне ставлення українського населення до банків, пов'язане з довготривалим вкладенням коштів – чи не найбільша проблема Української реальності. В Україні можуть бути непередбачуваними і "правила гри", й економічні умови.

Таким чином, можна виокремити такі основні причини низького рівня довіри населення до недержавного пенсійного забезпечення:

відсутність у населення достатніх коштів для недержавних пенсій;

невисока частка заощаджень з доходів населення в Україні;

низький рівень поінформованості громадян щодо правових засад формування таких пенсійних фондів;

побожовання втратити довгострокові заощадження через економічну нестабільність у країні.

Тому з метою підвищення довіри населення до всієї системи недержавного пенсійного забезпечення необхідні:

проведення широкомасштабної роботи з роз'яснення населенню переваг заощаджень через недержавне пенсійне забезпечення;

посилення державного нагляду за діяльністю НПФ;

забезпечення прозорості діяльності НПФ;

розробка системи гарантування виплат через систему НПФ;

контроль за рекламною продукцією НПФ;

розробка єдиних стандартів надання послуг НПФ;

пруденційний нагляд за діяльністю НПФ;

удосконалення національної нормативно-правової бази з регулювання діяльності НПФ та її адаптація до законодавства Євросоюзу.

Література: 1. Андрусенко Н. Недержавне пенсійне забезпечення: чому воно мало приваблює населення / Н. Андрусенко // Праця і зарплата. – 2007. – № 19. – С. 6–7. 2. Єгорова І. Українська модель недержавного пенсійного забезпечення / І. Єгорова // Голос України. – 2009. – № 148. – С. 9. 3. Антоненко О. Випереджаючи пенсійну реформу / О. Антоненко // Вісник податкової служби України. – 2005. – № 17–18. – С. 119–123.

Сочинська-Сибірцева І. М.

УДК 368.914.03(477)

РОЛЬ КОМПАНІЙ З УБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЯ В СИСТЕМІ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто можливі шляхи здійснення недержавного пенсійного забезпечення. Обґрунтовано переваги компаній з убезпечення життя в системі недержавного пенсійного забезпечення.

Анотация. Рассмотрены возможные пути осуществления негосударственного пенсионного обеспечения. Обоснованы преимущества компаний по страхованию жизни в системе негосударственного пенсионного обеспечения.

Annotation. The ways of realization the nongovernment pension provision are analyzed. The strong sides of Life Insurance Company are grounded.

Ключові слова: недержавне пенсійне забезпечення, компанії зі страхування життя, інвестиційний дохід.

У реформуванні системи соціального захисту населення сьогодні надзвичайно важливе місце посідає недержавне пенсійне страхування, яке, на думку автора, має перекласти тягар пенсійного забезпечення нині працюючих і наступних поколінь з держави на самих працюючих та їхніх роботодавців. З метою спонукання роботодавців перераховувати грошові кошти на користь своїх працівників держава надає їм податкові пільги – право відносити певний обсяг цих платежів до власних валових витрат.

© Сочинська-Сибірцева І. М., 2010

Автор статті переконаний, що саме податкові пільги з огляду на низьку платоспроможність населення можуть бути другим за впливом (після довіри громадян і підприємців до держави та надавачів фінансових послуг) фактором розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення й основною конкурентною перевагою фінансових посередників на ринку корпоративного клієнта (юридичних осіб-платників). Отже, для створення рівних умов усім надавачам послуг і їхнім клієнтам необхідно, щоб згаданий принцип мотивації суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення стосувався усіх послуг, що містять пенсійну складову, незалежно від виду надавача таких послуг.

У сьогоднішніх умовах, керівник підприємства може вибрати з трьох можливостей: створити власний корпоративний фонд, скористатися послугами відкритого пенсійного фонду або компанії з забезпечення (страхування) життя.

Перший шлях доступний небагатьом – лише великим і багатим компаніям. За підрахунками фахівців, тільки програмне забезпечення, необхідне для організації роботи недержавного пенсійного фонду, коштує близько 400 тис. дол., не враховуючи вартості обладнання для його функціонування. Поточні витрати на утримання всіх інститутів, потрібних для нормальної його діяльності, становитимуть понад 30 тис. дол. щомісячно [1]. Водночас, створення корпоративного недержавного пенсійного фонду для великої компанії швидко окупиться, якщо використовувати залучені кошти для фінансування власного підприємства. Щоправда, можливість подібного рефінансування істотно обмежена Законом України "Про недержавне пенсійне забезпечення", де зафіксовано, що на зазначені цілі компанія має право спрямовувати лише 5 – 10 % загальної вартості пенсійних активів [2]. Проте спеціалісти стверджують, що за допомогою доступних засобів цю норму досить просто довести до 40 – 60 %, а для компанії з серйозними можливостями використання складних фінансових механізмів – до 80 – 100 %.

Об'єктивно найбільш готовими до повноцінної діяльності в цій сфері є компанії з забезпечення життя. Стверджувати це можна на підставі таких факторів:

володіння виключним правом на виплату довічних пенсій (ануїтетів);

встановлення законом обов'язку виплатити кожному забезпеченому гарантованого інвестиційного доходу на суму, нагромаджену ним на особистому рахунку, тоді як до недержавних пенсійних фондів законодавець таких вимог не висуває;

можливість відкладати на пенсію кошти в національній або іноземній валюті, тоді як недержавні пенсійні фонди акумулюють лише гривневі вклади;

максимальна жорсткість нормативних вимог щодо забезпечення поточної платоспроможності та наявність механізмів з їх дотримання;

органічне поєднання процесу нагромадження пенсійних коштів з забезпеченням законних майнових інтересів їх клієнтів, пов'язаних з життям, здоров'ям, працездатністю і додатковою пенсією забезпечених;

наявність розвинутої інфраструктури;

цілісність, гнучкість і технологічність управління проблемою.

Відповідно до Концептуальних засад участі страхових компаній у недержавному пенсійному забезпеченні, розроблених Лігою страхових організацій України, право таких компаній самостійно здійснювати недержавне пенсійне забезпечення за повним циклом страхування життя підтверджується традиціями і станом розвитку світового ринку страхування життя, а також нормами Цивільного кодексу України та Закону України "Про страхування", згідно з якими пенсійне забезпечення (додаткова пенсія фізичної особи) визначено відповідно як предмет і об'єкт страхових правовідносин.

Однією з переваг компаній з забезпечення життя, порівняно з недержавними пенсійними фондами та банками, є те, що тільки вони сьогодні мають можливість здійснювати довічну (більш звичну для нас і єдино правильну з точки зору суті пенсійного забезпечення) виплату пенсій. Адже ніхто не зацікавлений у тому, щоб протягом короткого строку витратити власні пенсійні заощадження, а потім решту життя існувати лише за рахунок державної пенсії. Недоліком недержавних пенсійних фондів у цьому випадку є те, що вони спроможні забезпечити лише строкову пенсію, виплата якої здійснюється протягом визначеної кількості років та припиняється після закінчення такого терміну.

Вагомим є й те, що страховики можуть гарантувати мінімальний розмір майбутньої пенсії. До того ж, купивши поліс забезпечення життя, приурочений до пенсійного віку, клієнт точно знає мінімальний розмір виплат та їх періодичність, а також те, на який розмір забезпечення вправі розраховувати сім'я в разі його смерті. Недержавні пенсійні фонди такої можливості позбавлені. До того ж вони навіть не мають інструментів для оцінки розміру майбутньої пенсії, яка безпосередньо залежить від прибутковості пенсійних ресурсів, вкладених компанією з управління активами.

Компанії з забезпечення життя несуть повну і одноосібну відповідальність за збереження коштів працівника, на відміну від недержавних пенсійних фондів, де зобов'язання в обсязі власного капіталу мають лише компанії з управління активами та адміністратори, які при цьому відповідають не перед фізичною особою – клієнтом, а перед Радою недержавного пенсійного фонду.

Таким чином, при розбудові ефективної збалансованої системи недержавного пенсійного забезпечення за участю компаній з забезпечення життя слід спиратися на вироблені світовою практикою загальні принципи пенсійного страхування.

Література: 1. Адамович В. В. Місце компаній зі страхування життя у здійсненні пенсійної реформи в Україні / В. В. Адамович // Економічний часопис-XXI. – 2004. – № 11–12. 2. Закон України "Про недержавне пенсійне забезпечення" від 09.07.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.